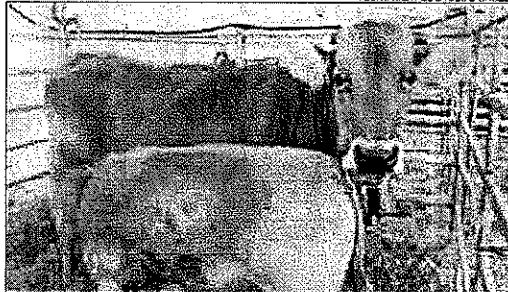

Bon dia

15/10/2013

IFIRA DE SANT ERMENGOL

AJUNTAMENT DE LA SEU D'URGELL

Bestiar de l'Alt Urgell a la sisena Fira de primavera.

Nova edició de la mostra ramadera de l'Alt Urgell

REDACCIÓ
LA SEU D'URGELL

La Fira de Sant Ermengol de la Seu d'Urgell tornarà a acollir una mostra de les races d'animals que formen part de la ramaderia del territori, segons va recordar ahir l'Ajuntament.

Aquesta mostra ramadera de l'Alt Urgell estarà ubicada a l'exterior de la zona esportiva municipal, entre la pista polivalent, que acollirà la 19a Fira de formatges artesans del Pirineu, i el pavelló poliesportiu, espai dedicat a les entitats, associacions, empreses i clubs. Concre-

tament, es podran contemplar diversos exemplars de les quatre races bovines de l'Alt Urgell: bruna, frisona, llemosina i xerollesa, així com exemplars del Cavall Pirinenc Català, races totes elles adaptades al territori.

L'Alt Urgell disposa d'un total de 18.467 exemplars de bovi: 6.826 de carn i 11.467 de llet. Pel que fa als èquids de carn (cavalls dins la raça del Cavall Pirinenc Català), n'hi ha 511. Respecte al sector de l'oví, la comarca compta amb 17.036 exemplars, mentre que el de cabrum en té 2.551. ■

LA MONTAÑA

15/10/2013

14 COMARCAS

ECONOMÍA / PROMOCIÓN DEL TERRITORIO

La Seu d'Urgell apoya a la ganadería en la Fira de Sant Ermengol

LA SEU D'URGELL • Un año más, la Fira de Sant Ermengol de la Seu d'Urgell vuelve a apoyar al sector ganadero de la comarca con la organización de una pequeña muestra de las razas de animales que forman parte de la ganadería del territorio.

Esta muestra ganadera de la comarca de l'Alt Urgell se encontrará ubicada en el exterior de la zona deportiva municipal, entre la pista polivalente, que acogerá la 19a Fira de Formatges Artesans del Pirineu, y el pabellón polideportivo, espacio dedicado a las entidades, asociaciones, empresas y clubes de la localidad.

Este año esta exposición de reses presentará nuevas infraestructuras que harán más vistosos a los ojos de los visitantes los animales expuestos. Se podrán contemplar varios ejemplares de las cuatro razas vacunas de la Alt Urgell: bruna, frisona, lemosina y xerollesa, así como ejemplares del Caballo Pirenaico Catalán, razas todas ellas adaptadas al territorio.

• Un año más las reses tendrán su protagonismo con una muestra ganadera

La organización de esta pequeña muestra ganadera dentro de la Fira de Santo Ermengol representa un esfuerzo por parte de las organizaciones ganaderas de la comarca, hecho que se valora de forma positiva desde el Ayuntamiento de la Seu d'Urgell. Por esto, la muestra es una apuesta firme por la ganadería, ya que representa un sector muy importante para el desarrollo económico de territorios de montaña como es la comarca de l'Alt Urgell. Como ejemplo se puede destacar que la comarca cuenta con un total de 18.467 ejemplares de vacuno, de los cuales 6.826 son para carne y los otros 11.467 son para leche.

Quallada àcida

formatge a la maleta. Els vam haver de tastar tots, i gairebé vam arribar a experimentar un estat alterat de la consciència. Hi havia un Gorgonzola amb tofona d'una intensitat fora de sèrie, un Sülton sublim. Gruyères de veritat, formatges de vaca fets a les pastures suïsses, un d'ovella curat dins d'un forat al Piemont, en una atmonstera sense oxigen. Formatges antics, de tres anys d'antiguitat, d'una qualitat gairebé mineral. Formatges de cabra americans,

L'altre dia vaig tenir el privilegi de poder participar en una singular bacanal làctia. Uns amics productors van tornar de la mitja fra Cheese de Bra, a prop de Torí, amb vint-i-cinc quilos de

blaus de la costa oest irlandesa, formatges embolicats en algues, premats amb grans sencers de pebre, formatges lleugers com una escuma i formatges que condondries amb una pastilla de sabó (i potser farien el mateix servei). Tots, malgrat les diferències essencials, compartien el compromís i la traça dels artesans que els van elaborar, amb la interacció misteriosa dels llevats i els fongs propis de cada lloc de producció. El cap de setmana vi-

nent, tots els formatgers dels Pirineus, des de les pastures atlàntiques del Gaièrr fins als boscos del Canigó, es trobaran a fira, a la Seu. Cabra, vaca, ovella. Quallada àcida o quallada enzimàtica. Frescos i curats. Els temibles tups i les resurreccions dels misticsserrats d'ovella, aquells formatges amb què les autoritats andorranes amorosien les gestions que havien de fer a París i a Madrid. I és que el món és un formatge, i la lluna també.

la seca,
la meca i...

ALBERT
VILLARÓ

DIARI D'ANDORRA

15/10/2013

Diari D'ANDORRA

15/10/2013

PIRINEU | ACORDS DEL PLE DE L'AJUNTAMENT

La Seu demanarà al govern central la continuïtat del jutjat

C. SANS
La Seu d'Urgell

L'ajuntament de la Seu sol·licitarà al govern espanyol la no-supressió dels jutjats de primera instància ni del jutjat de pau de la ciutat. L'equip de govern va presentar ahir una moció al ple que va ser aprovada per unanimitat per tots

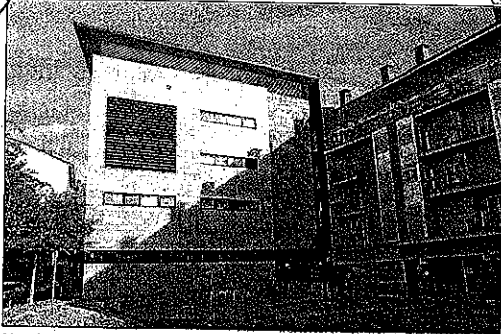
els grups, davant de la mesura de l'executiu central, que vol centralitzar l'activitat judicial a les capitals de la demarcació. El ple també va aprovar les mocions de Progrés per demanar al govern estatal la construcció de les rotondes de Montferrer i Castellciutat, i a la Generalitat que no traslladi el Laboratori de Salut Animal.

El Jutjat de la Seu.

SEGUE

15/10/2013

L'activitat dels jutjats de la Seu es traslladaria a Lleida.

SERVEIS

L'ajuntament de la Seu d'Urgell exigeix la continuïtat dels jutjats a la ciutat

LA SEU | L'ajuntament de la Seu sol·licitarà al Govern central que no suprimixi els jutjats de primera instància ni el jutjat de pau de la ciutat (vegeu-ne més informació a la pàgina 10). L'equip de govern (CiU) va presentar ahir una moció en el ple, que va ser aprovada per unanimitat de

tots els grups (ERC, PSC-Progrés, ICV-EUiA), davant la possible centralització de l'activitat judicial. El PP hi va votar en contra. El ple també va aprovar per unanimitat dos mocions de Progrés per sol·licitar a Foment la construcció de les rotondes de Montferrer i Castellciutat i una

altra per reclamar a la Generalitat que no es traslladi el Laboratori de Salut Animal a Lleida. Finalment, va debatre una moció d'ICV-EUiA per expressar el rebuig a la reforma de les pensions de l'Estat. CiU i ERC hi van votar a favor i el regidor del PP hi va votar en contra.

JUSTICIA / MIGUEL ÁNGEL GIMENO INAUGURA EL CURSO DE LA FACULTAT DE DRET I ECONOMIA DE LA UDL

El TSJC cree que no es "realista" suprimir los Juzgados comarcales

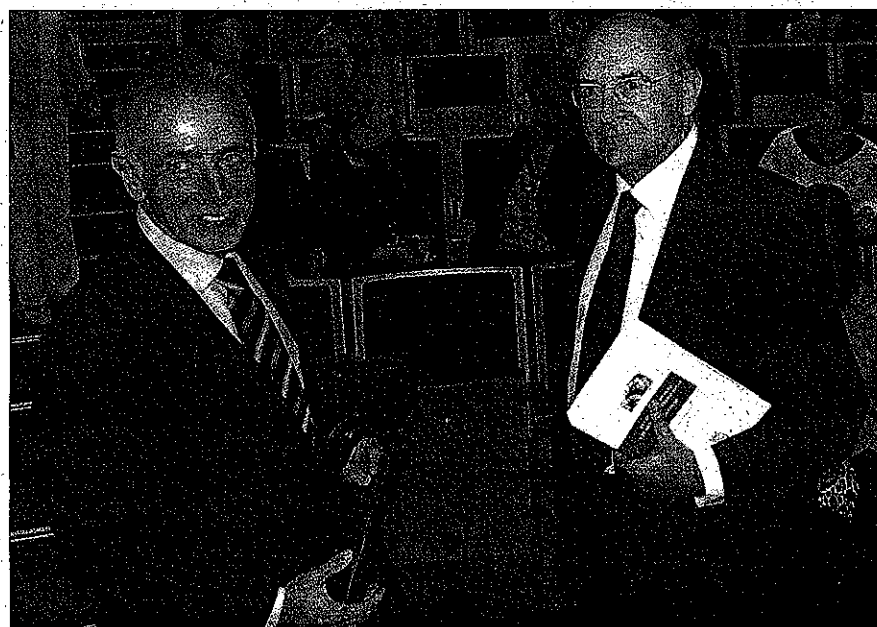
- El presidente del ente dice que hay que cambiar el modelo pero no eliminar todos los órganos
- Dice que la propuesta actual afecta a los ciudadanos y a su derecho de acceso a la Justicia
- Afirma que puede ser positivo distribuir los recursos pero sin llevarla a "límites radicales"

LLEIDA **B.R.**
El presidente del Tribunal Superior de Justicia de Catalunya (TSJC), Miguel Ángel Gimeno, aseguró ayer en Lleida que ve "complicada" la reforma judicial que prevé concentrar todos los juzgados en las capitales de provincia, eliminando los órganos comarcales. Aseguró que esta propuesta "no es realista", durante la inauguración del curso académico de la Facultat de Dret i Economia de la Universitat de Lleida (UdL).

Gimeno explicó que cree que sería buena una modificación del sistema actual, concentrarlo todo en la capital de demarcación "no favorece la proximidad que tiene que tener el ciudadano", explicó. Sin embargo, el presidente del TSJC reflexionó que "no puede ser eso que en el caso de dos partidos judiciales cercanos uno trabaje mucho porque se ha adecuado la planta mejor, y el otro esté totalmente parado por exceso de trabajo. En este sentido, la idea de concentración podría ser buena, si no se lleva a estos límites. Pero todo hacia la capital de provincia no es realista, y dudo que lo sea en un futuro", sentenció.

"Que se diga que no va a haber ningún juzgado en la Seu no me parece razonable". Gimeno expuso la posibilidad de que esta reforma permita que el trabajo se distribuya, que aunque hayan pasado unos hechos en Tremp se puedan ir a la Seu, o al revés. "Que se permita esta distribución del trabajo que ahora no puede ser, eso sería positivo".

"El ciudadano de Vielha es posi-

TONY ALCÁNTARA

El presidente de la Audiencia, Francèsc Segura, junto al Tribunal Superior de Justicia, Miguel Ángel Gimeno

ble que para un juicio no le importe bajar a Lleida porque ya lo hace hoy, pero lo que tiene que tener seguro es la posibilidad de presentar una demanda allá, además de poder acceder a asistencia letrada o ser atendido por un médico forense", añadió Gimeno. "La idea de la reforma puede ser buena pero si no se lleva a estos

límites tan radicales", concretó. "Tenemos que optimizar recursos, no podemos tener un edificio aquí y otro en el pueblo de al lado, pero una cosa es eso y la otra que le quitemos la posibilidad al ciudadano de que se acerque a la justicia".

El anteproyecto de Ley de Demarcación y planta que presentó el Mi-

nistro de Justicia, Alberto Ruiz-Gallardón en el Congreso de los Diputados y que está pendiente de ser aprobado por el Consejo de Ministros, prevé que desaparezcan los partidos judiciales y que se cree una única demarcación provincial, con los juzgados con sede en la capital de cada demarcación. Esto podría implicar la supre-

sión también de las Audiencias Provinciales y todos los juzgados de las diferentes jurisdicciones serían sustituidos por un único tribunal de instancia provincial.

Gimeno, con el presidente de la Audiencia de Lleida, Francèsc Segura, y la decana de Dret, Maria José Puyaltó iniciaron el curso en Cappon.

Respaldo a la huelga pero sin que afecte a los ciudadanos

LLEIDA • El presidente del Tribunal de Justicia de Catalunya (TSJC), Miguel Ángel Gimeno, mostró ayer su apoyo a los funcionarios que reclaman sus derechos laborales con la huelga, pero aseguró que hay que garantizar los derechos de los ciudadanos, y por lo tanto el acceso a la justicia. "Están ejerciendo un derecho fundamental que es el de la huelga, pero a veces eso topa con el del acceso a la justicia", Gimeno señaló que lo que no tiene sentido que la huelga se centre en puntos estratégicos, y el resto no estén en huelga. En el caso de las demandas civiles que no se están recogiendo son unas 4.000 y eso perjudica a largo plazo.

GUÀRDIA URBANA / DE MADRUGADA

Detenido por causar desperfectos a un restaurante y a la vía pública

LLEIDA • Agentes de la Guàrdia Urbana detuvieron el sábado de madrugada a un joven de 19 años y nacionalidad española por causar presuntamente desperfectos en la calle y en la terraza de un restaurante.

Los hechos sucedieron a 4.15 horas, cuando una patrulla fue a la calle Jaime II, tras recibir un aviso de que un joven estaba provocando desperfectos varios en esta calle. Los agentes comprobaron que había una moto y un contenedor vol-

cados. En la calle Pere Cabrera, los urbanos vieron que el contenido de varias papeleras estaba tirado por el suelo y también que algunos carteles publicitarios y sillas de un restaurante. Después, los agentes encontraron a un joven, lo pararon y comprobaron que este joven estaba bajo el efecto de las bebidas alcohólicas y reconoció haber sido el autor de los desperfectos, por eso iniciaron las diligencias por un presunto delito de daños.

centre cosmètic de blanquejament dental

973.984.989
www.keblank.com
keblanklleida@gmail.com
C/ Alfred Perenya, 2 (25008) Lleida

Presentant el retall gaudiràs d'un descompte de **5€** keblank
(promoció vàlida fins 30 de novembre)

REGIÓ 7

15/10/2013

El PSC de la Seu vol demanar via esmena la millora de la N-260

REDACCIÓ | LA SEU D'URGELL

■ La delegació urgellenca del PSC- Progrés ha anunciat que demanarà a través d'esmenes al Pressupost General de l'Estat la construcció de les rotondes de Montferrer i Castellciutat, a la carretera N-260. Progrés, que ha qualificat de «deute històric» arreglar aquests nusos viaris, ha considerat que «les dificultats econòmiques actuals del país no poden de ser excusa per no resoldre definitivament la perillositat d'aquests trams de la Nacional 260 i evitar més accidents i situacions de risc». El grup a l'oposició de l'Ajuntament i el Consell ha considerat vitals les actuacions.

BON DIA

15/10/2013

ICINECLUB DE LA SEU D'URGELL

'París, Texas' obre la temporada de tardor

REDACCIÓ
LA SEU D'URGELL

En col·laboració amb la Filmoteca de les Terres de Lleida i la Filmoteca de Catalunya i coincidint amb l'exposició fotogràfica de Wim Wenders a Lleida, el Cineclub de la Seu d'Urgell obre la temporada de tardor, aquest dijous, amb la projecció de *París, Texas* dins del minicicle de tres films dedicat a Wenders, en què també es podrà veure *In weiter ferne, so nah!* i *The end of violence*. Presentarà la sessió Julio Lamaña Orozco, secretari general de la Federació Internacional de Cineclubs.

El 15 de novembre, en el marc del programa Per estrenar de la Federació Catalana de Cineclubs, consistent a projectar pel·lícules de qualitat presents en festivals internacionals de prestigi que no s'estrenen a les sales comercials, es projectarà *Vivre ici*, en què serà present el director, el tunisià Mohamed Zran.

El 7 de novembre es projectarà la producció catalana *Ventre blanc* i completaran el cartell de la temporada de tardor les comèdies anglesa i francesa *Sightseers*, de Ben Wheatley, i *Le cochon de gaza*, de Sylvain Estibal. ■

SEGRE

15/10/2013

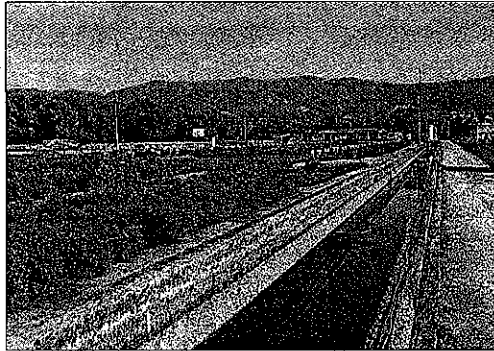
EMPRESSES ACTIVITAT

Reinicia l'activitat la piscifactoria de Peramola, que criarà truita i esturió

Tancada el 2011, va ser adquirida per una firma amb capital rus, Vinevo Group SL

C. SANS

PERAMOLA | Els nous propietaris de la piscifactoria de Peramola, tancada a finals del 2011, han reprès l'activitat de les instal·lacions. Tècnics contractats per la firma porten a terme tasques de neteja d'algunes de les basses utilitzades anteriorment per a la cria de truites. La firma amb capital rus Vinevo Group SL, que va adquirir la factoria de Truchas del Segre (tal com va avançar SEGRE) durant el procés de liquidació, no ha fixat data de reobertura i explotació del complex, però la presència d'operaris indica que podria ser ben aviat. La promotora ja ha presentat a l'ajuntament el nou nom de la piscifactoria, Troutfactory SL, amb una capacitat de producció de 5 tones al dia. Disposa de la llicència d'activitat, que va prorrogar de l'anterior de Truchas

Imatge de les instal·lacions de la piscifactoria.

del Segre. Començarà amb la cria de truita fresca (hi entraran alevins per començar el cicle), i posteriorment preveu fer també producte elaborat, de manera que destina la cria d'esturions a produir carn i ca-

viar, igual que a la piscifactoria de Les. En aquest sentit, estan estudiant el procés de reproducció d'aquest animal, ja que en aigües amb una temperatura inferior a 9 graus l'esturió deixa de menjar, motiu

pel qual haurien d'escalfar l'aigua per poder tindre producció una vegada a l'any o bé allargar el temps i produir a més llarg termini. Aquesta opció dependrà de la rendibilitat del renovat complex. Vinevo Group SL va comprar les instal·lacions per poc més d'un milió d'euros després que el 2011 Truchas del Segre entrés en concurs de creditors. El tancament de la piscifactoria va deixar sense feina les 28 persones que treballaven al complex.

Es tracta d'una empresa de recent creació que va donar compte de l'inici de les seues operacions al registre mercantil de Girona al maig, amb un capital inicial de 20.000 euros i seu a Lloret, una localització que, segons fonts properes a l'empresa, podria ser provisional a l'espera d'establir una altra seu social.

SEGRE

15/10/2013

OCUPACIÓ

Programa per a la dona rural

LA SEU | El consell de l'Alt Urgell impulsa un nou programa per millorar la participació social i laboral de la dona en l'àmbit rural. La iniciativa se suma a diferents actuacions que es porten a terme a favor de l'ocupació. Sota el nom d'Aurora, el programa preveu frenar la despoblació i incentivar la incorporació de la dona a l'activitat econòmica.

TRANSPORT MOBILITAT

Rebaixa del 50% al bitllet d'autobús de Barcelona al Pirineu

REDACCIÓ

LLEIDA | El departament de Territori i Sostenibilitat va posar en marxa ahir el nou bo multiviatge T10/120 per promoure l'ús del transport públic en les comunicacions entre Barcelona i la Val d'Aran, el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà. El nou títol de transport suposarà un estalvi del 50% del preu del bitllet senzill actual en els trajectes de les línies d'autobus interurbanes gestionades per l'empresa Alsà.

L'actuació, que suposa el pas previ al desplegament del sistema tarifari integrat, neix amb l'objectiu de millorar la competitivitat del transport públic, i dotar els passatgers d'una xarxa eficient amb preus atractius que contribueixin a estendre'n l'ús.

S'ha d'assenyalar que els preus del nou abonament, que permet fer 10 viatges en 120 dies, suposaran un important descompte en el preu del bitllet. En el cas de la Val d'Aran a Barcelona, es passarà dels 33 euros del preu mitjà del bitllet actual als 16,50. El bitllet del Pallars Jussà a Barcelona passarà dels 27,85 als 13,50 i en el cas del Pallars Sobirà passarà dels 33,80 als 16,50. Els abonaments tenen un preu únic total de 165 euros

des de Vielha i qualsevol localitat del Pallars Sobirà amb parada de bus i de 135 euros des del Pallars Jussà. També hi ha la possibilitat de recarregar cinc viatges a un preu de 82,50 euros per al Pallars Sobirà i Vielha, i de 67,50 al Pallars Jussà.

El títol de transport T10/120 és multipersonal i, per tant, el poden utilitzar els membres d'una matei-

BONIFICACIÓ

La nova targeta permet fer 10 viatges en 120 dies per 16,5 euros el trajecte

xa família o un grup d'usuaris per fer els seus desplaçaments de forma conjunta.

Recarrega 'intel·ligent'

Aquest títol de transport utilitza la tecnologia de validació sense contacte, es pot recarregar a bord dels mateixos vehicles i es pot adquirir en els respectius consells comarcals del Sobirà i del Pallars, i per als usuaris d'Aran a l'estació d'autobusos de Vielha. El departament ja ha estès la targeta T10/120 al Berguedà, l'Alt Urgell, el Solsonès i la Cerdanya.

BON DIA

15/10/2013

X TRANSPORT

Nova T-10 per connectar el Pirineu amb Barcelona

Els viatges des de l'Aran i el Pallars sortiran a meitat de preu

AGÈNCIES
BARCELONA

El departament de Territori i Sostenibilitat va posar en marxa ahir un nou abonament multiviatge T-10/120 per promoure l'ús del transport públic en les comunicacions entre la Vall d'Aran, el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà amb Barcelona.

El nou títol de transport suposarà un estalvi d'un 50% del preu del bitllet senzill actual en els trajectes de les línies d'autobús interurbanes gestionades per Alsina Graells. L'actuació, que suposa un pas previ al desplegament del sistema tarifari integrat, neix amb l'objectiu de millorar la competitivitat del transport públic i dotar els viatgers d'una xarxa eficient a preus atractius que contribueixi a estendre'n l'ús.

Els preus del nou títol, que permet fer 10 viatges en 120 dies, suposaran un important descompte en el preu del bitllet. En el cas de la Vall d'Aran-Barcelona, es passarà dels 33 euros del

El secretari d'Infraestructures i Mobilitat, Ricard Font.

preu mitjà del bitllet actual als 16,50 euros. El bitllet del Pallars Jussà-Barcelona passarà dels 27,85 euros als 13,50 euros i en el cas del Pallars Sobirà passarà dels 33,80 euros als 16,50.

Els abonaments tenen un preu de 165 euros des de Vielha i el Pallars Sobirà i de 135 euros des del Pallars Jussà. I amb possibili-

tat de recàrrega de cinc viatges a un preu de 82,50 euros al Pallars Sobirà i Vielha, i de 67,50 al Pallars Jussà.

El títol de transport T10/120 és multipersonal i per tant el poden utilitzar els membres d'una mateixa família o un grup d'usuaris per fer els desplaçaments de forma conjunta. ■

'PERSEGUTS I SALVATS'

Projecte per explicar com el Pirineu va salvar molts jueus

L'ambaixador d'Israel a Espanya ha beneït el projecte

EL PERIÒDIC SORT

EL PERIÒDIC AND

El projecte *Perseguts i salvats* que la Diputació de Lleida impulsa explicarà a través de quatre rutes com uns 20.000 jueus van fugir de l'horror nazi via el Pirineu català. Les rutes donaran a conèixer els llocs de pas i d'acollida, les presons i els espais de concentració. L'ambaixador d'Israel a Espanya, Alon Bar, ha visitat alguns dels punts claus de les rutes d'evasió i ha beneït el projecte. Per Bar servirà perquè familiars d'aquells jueus puguin conèixer fets concrets del passat dels seus familiars. «L'objectiu és recuperar la memòria històrica i donar a conèixer uns fets poc coneguts que es van produir durant l'Holocaust», ha dit el president de la Diputació de Lleida, Joan René.

La iniciativa vol fer una aportació a la memòria històrica i alhora con-solidar el creixent protagonisme del turisme hebreu a les comarques llei-datanes. Bar ha parlat de facilitar a

molts jueus poder trobar les seves arrels en aquests jueus evadits. Dels 80.000 refugiats pels Pirineus un 20% eren jueus.

L'ambaixador d'Israel ha utilitzat una dita hebrea, «salvar una ànima és salvar un món sencer», per referir-se a aquest episodi i als veïns pallaresos, aranesos i urgellencs que van ajudar a milers d'evadits que fugien de la bar-bàrie nazi. René ha indicat que aquestes rutes que se senyalitzaran serviràn per posar en valor el que va succeir fa uns 70 anys i evitar que no tornin a succeir fets com aquells.

Durant el conflicte, molts jueus van creuar el Pirineu lleidatà en direcció sud per fugir de la persecució per part del nazisme, utilitzant diferents rutes que quedaran senyalitzades amb l'objectiu de recuperar la memòria històrica d'uns fets que acostumen a ser poc coneguts pels catalans. Durant el transcurs de la jornada, l'ambaixador israelià va visitar Tavascan, on hi ha una d'aquestes rutes i on també s'hi ha instal·lat una fita commemorativa del projecte.

En aquest monòlit s'hi pot llegir: «Tornem pel record als vells passos d'aquest camí» de Salvador Espriu. Aquest text està traduït a l'hebreu, català, francès i anglès.

La iniciativa es desenvoluparà en

ACN / MARTA ILLUICH

► Bar i René caminant per una de les rutes que arriben a Tavascan.

dues fases. La primera consistirà en la senyalització de vies de fugida de refugiats jueus pel Pirineu lleidatà durant la Segona Guerra Mundial, i es complementarà amb la segona, que marcarà punts de referència com passos, llocs d'acollida, presons i espais de concentració, que eren utilitzats per a les deportacions del fúgitius capturats. La senyalització es complementarà amb explicacions històriques sobre aquestes rutes que unes 80.000 persones van creuar a través de 200 passos, en molts casos per fugir de la mort i assolir la llibertat.

René ha acompanyat l'ambaixador en la presentació del projecte *Perseguts i salvats* a Sort i en el posterior desplaçament a Tavascan, on han visitat una de les rutes.

RÈGIMS TOTALITARISTES // El nom del projecte *Perseguts i salvats* fa referència als perseguits per règims totalitaristes i salvats per ciutadans que moltes vegades es jugaven la vida per aquestes persones que arribaven pels Pirineus en molt males condicions com a conseqüència dels viatges llargs i durs tant per l'orografia

ITINERARI

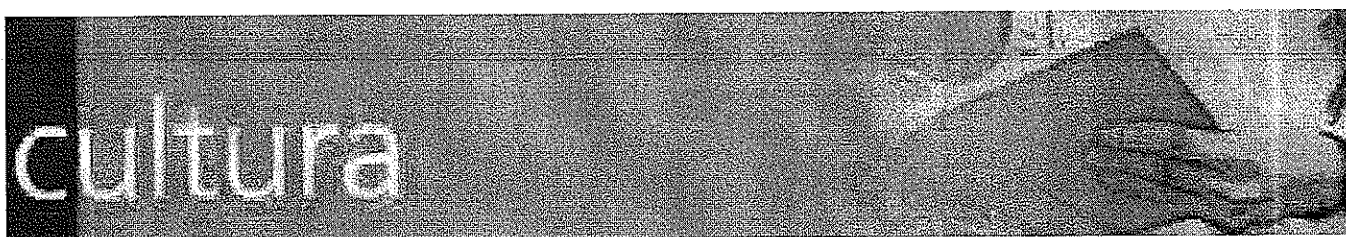
Travessa commemorativa de Seix a Esterri

► D'altra banda, desde l'any 1994 s'organitza també una travessa commemorativa que parteix de Seix i arriba a Esterri d'Àneu a través del port de la Pala de Claverà. Aquest itinerari transfronterer va ser recuperat per l'associació Le Chemin de la Liberté, de Seix (Ariège).

com per la meteorologia a l'hivern. Per no ser trobats i morir a mans dels policies sempre escollien els camins més difícils i complicats.

Des de l'any 2000, l'Ajuntament de Sort ha dut a terme una important tasca per recuperar aquest episodi i donar-lo a conèixer a través de la mu-seització de la seva antiga presó, lloc pel qual passaren al voltant de 3.000 evadits, uns 800 de jueus.

La senyalització d'aquests itineraris, a través de les comarques del Pallars Sobirà, la Vall d'Aran, l'Alt Urgell i la Cerdanya, coincidirà l'any vinent amb el 20è aniversari de la recuperació del *Chemin de la Liberté* (Camí de la Llibertat), un itinerari transfronterer que durant els anys de la Segona Guerra Mundial va esdevenir una de les rutes principals de pas des del departament francès d'Arieja fins al Pallars Sobirà per a centenars de refugiats de l'Europa ocupada pels nazis. ■

IHISTÒRIA

Lleida senyalitzarà dues rutes d'evasió del nazisme que sortien des d'Andorra

El projecte Perseguits i Salvats recupera quatre trajectes que els jueus feien per salvar-se

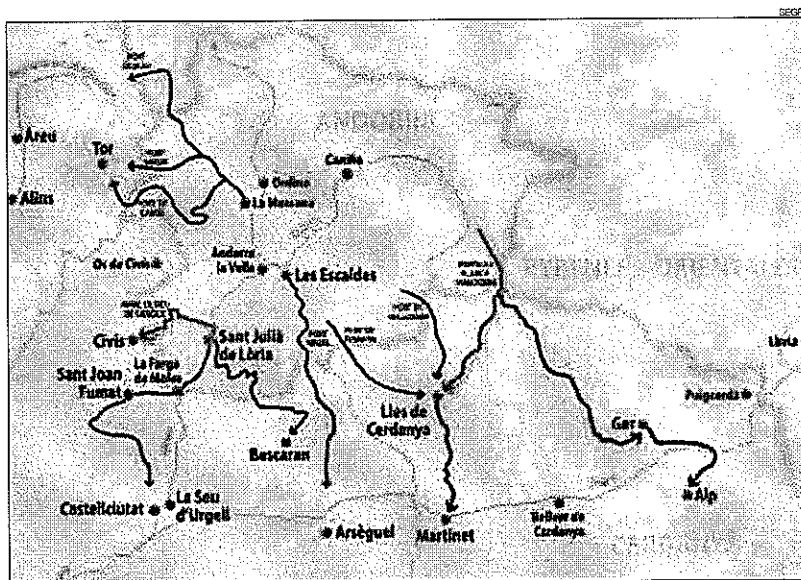
E. J. M.
ANDORRA LA VELLA

Durant la segona meitat de la dècada dels 30 i la primera dels anys 40 del segle XX, Andorra va ser l'escenari de l'evasió de milers de persones que travessaven els Pirineus cap a França per fugir de la Guerra Civil Espanyola o, a la inversa, per escapar del nazisme. La Diputació de Lleida ha engegat el projecte *Perseguits i Salvats*, que consisteix en la senyalització de quatre rutes del Pirineu que explicaran la història dels jueus evadits del nazisme. Dues de les rutes parteixen des d'Andorra i van cap a l'Alt Urgell i la Cerdanya.

La Diputació de Lleida ha argumentat que la tria de les rutes que se senyalitzaran s'ha fet segons "els criteris històrics, en primer lloc, i el fet que els espais siguin accessibles i siguin a prop de nuclis de població". Un dels itineraris que es marcaran sortia des de Sant Julià de Lòria fins a arribar a Civís, ja dins del terme municipal català de les Valls de Valira, i passava per l'ermita de Canòlich. Una altra ruta comunicava Andorra amb Lles de Cerdanya a través de la Portella Blanca.

Totes les rutes d'evasió eren molt dures ja que les condicions climàtiques eren extremes i les caminades es feien de nit per evitar ser vistos pels perseguïdors. La Diputació de Lleida ha escollit quatre de la vintena de rutes documentades de què es té constància a la província lleidatana i a l'Aran. Des d'Andorra n'hi havia moltes més que les dues esmentades com, per exemple, la que sortia de la Massana i portava els fugitius fins al Pallars Sobirà pel port de Cabús o pel port Negre, amb arribada a Tor, o pel port de Boet fins a la vall Ferrera.

Des de les Escaldes també sortia una ruta fins a Estamariu i Arsèguel, a l'Alt Urgell, o

Algunes de les rutes d'evasió de jueus que sortien des d'Andorra; les dues vermelles se senyalitzaran.

camins que passant pel port de Perafita o pel port de Vallcivera duïen fins a Lles de Cerdanya i fins a Martinet. Des de la Portella Blanca es podia anar fins a Lles o continuar fins als pobles ceretans de Ger i Alp.

I des de Sant Julià de Lòria, a més de la ruta fins a Civís, un trajecte d'evasió passava per la Farga de Moles i Sant Joan Fumat i arribava a Castellciutat. Una altra ruta amb sortida laurediana portava a Bescaran.

Escapar per la Seu d'Urgell no era una possibilitat gaire factible ja que en el control de duana la policia hauria identificat els fugitius i, durant la Segona Guerra Mundial, el règim franquista era amic del nazisme. De fet, molts fugitius van aconseguir superar la duríssima travessa pirinenca per morir en mans dels guardes o ser detinguts i enviats als camps nazis.

Rosa Sala Rose busca testimonis i informació sobre l'època

L'experta en nazisme Rosa Sala Rose (Barcelona, 1969) està recopilant informació sobre els fugitius del nazisme que van passar pels Pirineus. Sala vol saber què hi ha de cert en les llegendes negres sobre algunes fortunes fetes al Principat durant la Segona Guerra Mundial, de les quals s'ha especulat que es van aconseguir espoliant i assassinant fugitius del nazisme, sobretot jueus, que s'aventuraven a travessar els Pirineus per Andorra. Sala, en el seu blog, www.rosasalarose.es, argumenta la recerca i demana testimonis i informació perquè "s'imposi la necessitat d'investigar més a fons".

La investigadora recorda que l'any 1977 el periodista Eliseo Bayo va publicar a la revista *Reporter*, antecessora d'*Interviú*, l'article *Matanza de judíos en la frontera española*, en què "afirmava haver descobert alguns dels pous on haurien estat enterrats els fugitius, indicant llocs, citant noms, mostrant esquelets i aixecant una gran polseguera que va sacsejar tot Andorra". Sala explica que la policia andorrana va requisar tots els exemplars de *Reporter* que va poder dels quioscos andorrans i de l'Estat espanyol. La historiadora, però, subratlla que les autoritats andorranes no van comprovar la veracitat del contingut. A més a més, en el reportatge, el periodista hi escrivia que "la por de les represalles tanca la boca d'aquells que saben alguna cosa". Sala diu que el guia que va mostrar les fosses a Bayo i el seu equip va morir poc després, estigmatitzat per una muntanya. La investigadora comenta l'escassa recerca que s'ha fet sobre

Portada de la revista 'Reporter', de 1977.

el tema, a excepció de Claude Benet, que fa anys que es dedica a recuperar la memòria històrica d'Andorra d'un passat molt recent.

Sala està entossudida a posar llum en aquest període fosc i a reivindicar les figures que es mereixen un reconeixement, com "les persones que van arriscar la seva vida passant fugitius per la muntanya per convicció ideològica o per pura humanitat, com Francesc Viadiu, Francesc Areny Naudi, Quim Baldrich, Enric Mèlich i Joan Català, i d'altres menys coneguts com Josep Ibern, Salvador Calvet i Joan Peremiquel".